

Investigació i Coneixement Psicosocial

Codi: 102535

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Francisco Javier Elejabarrieta Olabarri

Correu electrònic: francisco.elejabarrieta@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

A més d'haver cursat la Matèria obligatòria *Psicologia social* (composta per les assignatures *Influència social i grups* i *Psicologia social del món contemporani*) es recomana haver cursat, prèviament o de forma simultània les assignatures optatives *Psicologia social per l'anàlisi i la intervenció* i *Psicologia social aplicada*.

Objectius

a) Contextualització

Investigació i Coneixement Psicosocial és una assignatura que pretén introduir a l'estudiant a l'àmbit de la investigació, tant des d'una vessant teòrica com pràctica. El propòsit, és que l'estudiant s'endinsi i es familiaritzi amb el procés d'investigació mitjançant un procés reflexiu i analític, examinat críticament investigacions alienes, però, sobretot, mitjançant la pràctica de la investigació, involucrant-se i convertint-se en promotor d'una investigació.

Per tal d'aconseguir aquestes dues fites, a l'assignatura s'ensenya a: a) problematitzar qüestions socials de manera fonamentada i assumint les dimensions ètiques i polítiques intrínseques a tot procés d'investigació; b) dissenyar y planificar, ocupant-se de la selecció del tema, de la definició del problema i de la pregunta d'investigació; c) formular objectius d'investigació; d) elaborar un marc teòric que configuri la base i contribueixi a la justificació de la investigació; e) realitzar observacions, construir i realitzar entrevistes individuals i grupals; f) utilitzar estratègies de selecció i accés a informants; g) realitzar una anàlisi de contingut categorial; h) estructurar i redactar informes d'investigació i avaluar la investigació realitzada i ser capaç d'avaluar investigacions alienes.

b) Objectius formatius

1. Iniciar-se en els processos de problematització de qüestions psicosocials i del disseny i realització d'investigacions psicosocials.

2. Aprendre a construir instruments per a l'anàlisi de les relacions socials aprofundint en els aspectes pràctics i funcionals de cada mètode i tècnica estudiada.

3. Adquirir, a partir de la reflexió i de la pràctica, criteris que permetin avaluar la pertinència d'utilitzar mètodes i tècniques tant en investigacions pròpies com alienes.
4. Elaborar projectes i desenvolupar investigacions.

Competències

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Analitzar les demandes i les necessitats de persones, grups o organitzacions en diferents contextos.
- Aplicar tècniques per a recollir i elaborar informació sobre el funcionament dels individus, grups o organitzacions en el seu context.
- Criticar els efectes de la pròpia pràctica sobre les persones, tenint en compte la complexitat de la diversitat humana.
- Elaborar i redactar informes tècnics sobre els resultats de l'avaluació, la recerca o els serveis sol·licitats.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Mantenir una actitud favorable envers l'actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació científica, valorant-ne la procedència, situant-la en un marc epistemològic i identificant-ne i contrastant-ne les aportacions en relació amb el coneixement disciplinari disponible.
- Prendre decisions de manera crítica sobre l'elecció dels diferents mètodes de recerca psicològica, la seva aplicació i la interpretació dels resultats que en deriven.
- Reconèixer els fonaments epistemològics dels diferents mètodes de recerca en psicologia, i la funció, les característiques i les limitacions que tenen.
- Reconèixer la dimensió social de l'ésser humà, considerant els factors històrics i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica humana.
- Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.
- Valorar, contrastar i prendre decisions sobre l'elecció dels mètodes i dels instruments de mesura adequats en cada situació o context d'avaluació.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
2. Analitzar les demandes dels moviments socials des d'una perspectiva governamental.
3. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
4. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.
5. Aplicar tècniques concretes de recerca a fenòmens psicosocials.
6. Argumentar amb solvència els diferents components i apartats que vertebren un informe de recerca.
7. Argumentar la pertinència de les decisions en relació amb les qüestions estudiades.
8. Avaluar la pertinència dels vincles entre teoria i mètode.
9. Comunicar coneixements amb rigor i suport documental.
10. Comunicar de manera inclusiva, evitant un ús sexista o discriminatori del llenguatge.
11. Contrastar les necessitats socials amb les respostes institucionals a aquestes necessitats.
12. Criticar els efectes de la pròpia pràctica sobre les persones, tenint en compte la complexitat de la diversitat humana.
13. Descriure els processos que intervenen en la interacció social.
14. Emmarcar i extreure conseqüències sobre les epistemologies implicades en l'elecció de cada mètode.
15. Esquematitzar les propostes de recerca que es deriven de les principals perspectives teòriques en l'anàlisi i la intervenció social.
16. Estructurar, organitzar i exposar per escrit resultats tenint en compte àmbits, contextos i lectors.
17. Identificar els mètodes actuals de recerca psicosocial.
18. Identificar els principals mètodes i tècniques de recerca social.
19. Identificar els principis epistemològics de les teories psicosocials contemporànies.

20. Identificar les demandes de moviments col·lectius.
21. Identificar les implicacions socials, econòmiques i/o mediambientals de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
22. Identificar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe/gènere presents a la societat.
23. Identificar quins conceptes teòrics tenen més poder explicatiu per a fenòmens socials específics.
24. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
25. Mantenir una actitud favorable envers l'actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació científica, valorant-ne la procedència, situant-la en un marc epistemològic i identificant-ne i contrastant-ne les aportacions en relació amb el coneixement disciplinari disponible.
26. Ponderar els riscos i les oportunitats de les propostes de millora tant pròpies com alienes.
27. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
28. Proposar projectes i accions que estiguin d'acord amb els principis de responsabilitat ètica i de respecte pels drets humans i els drets fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
29. Proposar projectes i accions que incorporin la perspectiva de gènere.
30. Relacionar conceptes psicosocials actuals amb fenòmens socials contemporanis.
31. Traduir preguntes de recerca a dissenys metodològics.
32. Traduir teòricament resultats concrets de recerca.
33. Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.
34. Valorar com els estereotips i els rols de gènere incideixen en l'exercici professional.
35. Valorar l'adequació dels diferents mètodes de recerca a fenòmens concrets d'estudi.
36. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
37. Valorar les limitacions de les perspectives teòriques en l'anàlisi de fenòmens socials contemporanis.

Continguts

1. La investigació en Psicologia social i la construcció del coneixement.
2. El disseny de la investigació: la planificació i els procediments del procés d'investigació.
3. Panoràmica de mètodes d'investigació qualitativa: mètode fenomenològic, mètode hermenèutic, mètode etnogràfic, mètode d'investigació-acció, mètode d'històries de vida i mètode lingüístic.
4. Els dispositius de construcció de dades: observació, entrevistes individuals i grupals.
5. Estratègies de selecció i accés a informants.
6. El dispositiu d'anàlisi de dades: l'anàlisi de contingut categorial.
7. L'informe d'investigació: estructura i redacció.
8. L'avaluació de la investigació.

Metodologia

Metodologia docent:

- Seminaris d'estudi teòric-pràctic en els que el/la docent, conjuntament amb els/les estudiants, desenvolupen elements teòrics i pràctics de l'assignatura.
- Seminaris de discussió crítica sobre l'anàlisi de fenòmens psicosocials en els que es presentaran i analitzaran materials d'investigació.
- Tutories: supervisió i assessorament de les activitats.

Activitats formatives:

- Lectures d'articles i informes per a incentivar la lectura comprensiva.
- Redacció d'informes individuals: recensions i assajos a partir d'una guia per a la seva realització i elaboració d'un diari de recerca.

- Redacció de treballs en grup: anàlisi teòrica, metodològica i pràctica a partir d'una guia per a la seva realització.
- Estudi: elaboració d'esquemes i mapes conceptuals.
- Disseny d'una investigació: pràctica de la investigació psicosocial.
- Realització d'entrevistes
- Relització d'obaservacions
- Participació en fòrums virtuals: discussió i reflexió sobre qüestions relatives al procés de recerca

Nota: La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries. L'equip docent detallarà a través de l'aula moodle o el mitjà de comunicació habitual el format presencial o virtual/on-line de les diferents activitats dirigides i d'avaluació, tenint en compte les indicacions de la facultat en funció del que permeti la situació sanitària.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
1. Seminaris d'estudi teòric-pràctic	20	0,8	2, 8, 11, 13, 15, 17, 19, 20, 23, 30, 31, 35, 37
2. Seminaris de discussió crítica sobre l'anàlisi de fenòmens psicosocials	18	0,72	2, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 23, 25, 30, 31, 33, 35, 37
Tipus: Supervisades			
1. Tutories	8	0,32	5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 25, 31, 32, 35, 37
2. Participació en fòrums virtuals	8,5	0,34	5, 13, 15, 17, 18, 19, 23, 25, 30, 31, 32, 33, 35, 37
Tipus: Autònomes			
1. Disseny d'una investigació en grup	37	1,48	2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 25, 30, 31, 32, 33, 35, 37
2. Redacció d'informes individuals	13,5	0,54	5, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 25, 30, 31, 32, 35, 37
3. Lectures d'articles i informes	20	0,8	13, 15, 19, 23, 25, 30, 37
4. Estudi	25	1	5, 7, 8, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 23, 30, 31, 32, 35, 37

Avaluació

a) Condicions de l'avaluació

Per tal de superar l'assignatura es prendran en consideració tots els resultats d'aprenentatge vinculats a l'adquisició de les diferents competències recollides a l'assignatura. Més en concret, és imprescindible que l'estudiant:

1. Desenvolupi, individualment, l'informe de realització de una observació (inclou diari de camp).

2. Realitzi una entrevista individual a l'aula o fora de l'aula.
3. Presenti l'informe corresponent al disseny grupal d'una investigació.
4. Participi en els fòrums virtuals.

La qualificació final serà la suma dels resultats ponderats de les evidències 1, 2, 3 i 4.

Un/a estudiant que hagi lliurat evidències d'aprenentatge (una o varies) amb un pes igual o superior a 4 punts (40%) no podrà constar en actes com a "no avaluable".

b) Entregas/realització d'evidències:

EV1: setmana 8/9 - setmana 15

Ev2: setmana 17

Ev3: setmana 11

Ev4: setmana 12 - setmana 15

c) Recuperació

Pot optar l'alumnat que al llarg de l'avaluació continuada hagi realitzat evidències amb un pes igual o major a 2/3 de la qualificació total i hagi obtingut una nota inferior a 5 punts i major o igual a 3,5 punts. La recuperació consistirà en un examen de preguntes obertes que estarà focalitzat en les evidències d'aprenentatge en que no s'hagi demostrat un rendiment satisfactori. La qualificació final màxima que es pot obtenir a la assignatura mitjançant recuperació és 5.

d) Prova de síntesi

No es preveu que l'alumnat de 2^a o posterior matrícula s'avalui mitjançant una única prova de síntesi no recuperable.

Pautas d'avaluació de la Facultat de Psicologia:

<https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.html>

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Ev. 1: Informe individual de realització de una observació (incloent diari de camp)	30%	0	0	2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 25, 30, 31, 32, 33, 35, 37
Ev. 2: Realització d'entrevista i participació en els seminaris de realització d'entrevistes	30%	0	0	2, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 23, 25, 30, 31, 33, 34, 35, 37
Ev. 3: Disseny grupal d'una investigació.	30%	0	0	1, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 37
Ev. 4: Participació en fòrums virtuals	10%	0	0	5, 10, 13, 15, 17, 18, 19, 23, 25, 30, 31, 32, 33, 35, 37

Bibliografia

Alguacil Gómez, Julio (2011). *Cómo se hace un trabajo de investigación en sociología*. Madrid: Los libros de la catarata.

Bardin, Laurence. (1977). *Análisis de contenido*. Madrid: Akal

Canales Cerrón, Manuel (Coor.-Ed.) (2006). *Metodologías de investigación social. Introducción a los oficios*. Santiago de Chile: LOM Ediciones.

- Del Olmo, Margarita (Ed.) (2010). *Dilemas éticos en antropología. Las entretelas del trabajo de campo etnográfico*. Madrid: Trotta.
- Del Val Cid, Consuelo i Gutiérrez Brito, Jesús (2005). *Prácticas para la comprensión de la realidad social*. Madrid: Mc Graw Hill
- Della Porta, Donatella i Keating, Michael (2008). *Enfoques y metodologías de las ciencias sociales. Una perspectiva pluralista*. Madrid: Akal, 2013
- García Ferrando, Manuel, Ibáñez, Jesús i Alvira, Francisco (Comp.) (1986). *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid: Alianza Editorial, 1990.
- Ghiglione, Rodolphe Matalon, Benjamin (1978). *Las encuestas sociológicas*. México: Trillas, 1989.
- Gibbs, Graham (2007). *El análisis de datos cualitativos en investigación cualitativa*. Madrid: Morata, 2012.
- Gordo López, Ángel J. i Serrano Pascual, Araceli (Coor.) (2008). *Estrategias y prácticas cualitativas de investigación social*. Madrid: Pearson - Prentice Hall.
- Gutiérrez Brito, Jesús (2008). *Dinámica del grupo de discusión*. Madrid: CIS.
- Hammersley, Martyn i Atkinson, Paul (1983). *Etnografía. Métodos de investigación*. Barcelona: Paidós, 1994.
- Íñiguez Rueda, Lupicinio (Ed.) (2003). *Análisis del discurso. Manual para las ciencias sociales*. Barcelona UOC.
- Krueger, Richard A. (1988). *El grupo de discusión. Guía práctica para la investigación aplicada*. Madrid: Pirámide, 1991.
- Mills, Charles Wright (1959). *La imaginación sociológica*. Mèxic: FCE, 2010. (Hi ha una traducció en català a l'Editorial Herder de Barcelona).
- Montañés Serrano, Manuel (2009). *Metodología y técnica participativa. Teoría y práctica de una estrategia de investigación participativa*. Barcelona: UOC
- Morse, Janice M. (Ed.) (1994). *Asuntos críticos en los métodos de investigación cualitativa*. Medellín: Universidad de Antioquia, 2003.
- Quivy, Raymond i Campenhoudt, Luc van (1995). *Manual de recerca en ciències socials*. Barcelona: Herder, 1977. (Hi ha una traducció en castellà a l'Editorial Limusa de Mèxic).
- Rodríguez Gómez, Gregorio, Gil Flores, Javier i García Jiménez, Eduardo (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Granada: Aljibe.
- Ruiz Olabuenaga, José Ignacio (1996). *Metodología de investigación cualitativa*. Bilbao: Universidad de Deusto.
- Strauss, Anselm i Corbin, Juliet (1998). *Bases de la investigación cualitativa. Técnicas y procedimientos para desarrollar la teoría fundamentada*. Medellín: Universidad de Antioquia, 2002.
- Taylor, Steven J. i Bogdan, Robert (1990). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Buenos Aires: Paidós.
- Valles, Miguel S. (2002). *Entrevistas cualitativas*. Madrid: CIS.
- Valles, Miguel S. (1999). *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid: Síntesis, 2000.
- Velasco, Honorio i Díaz de Rada, Angel (1997). *La lógica de la investigación etnográfica. Un modelo de trabajo para etnógrafos de la escuela*. Valladolid: Trotta

Programari

No hi ha.